

OIKAISUVAATIMUS KOSKIEN OPETUSHENKILÖSTÖN JA VARHAISKASVATUKSEN
OPETTAJIEN LOMAUTUSTA

120/2.10/2020

KHALL § 179

OAJ Oulaisten ja Merijärven paikallisyhdistys ry on lähettänyt 18.5.2020 päivätyn oikaisuvaatimuksen Oulaisten kaupunginhallituksen päätöksestä 4.5.2020 149 § ja vaatii päätöksen kumoamista niiltä osin kuin lomautus koskee kunnan opetushenkilöstöä ja varhaiskasvatuksen opettajia. Lisäksi oikaisuvaatimuksessa vaaditaan, että täytäntöönpano tulee kieltää, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä.

Kaupunginhallituksen päätöksen tueksi esitetään oikaisuvaatimukseen seuraavaa:

1. Lomautuksien perustelut

Maailman terveysjärjestö WHO ilmoitti tammikuussa 2020 kansainvälisestä terveysuhkasta ja muuttui maaliskuussa koko maailmaa koskettavaksi pandemiaksi. Suomen hallitus linjasi 16.3.2020 koronavirusepidemiaan liittyen (valtioneuvoston tiedote 140/2020), että useita kuntien toimipisteitä joudutaan sulkemaan. Suomessa otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön uusimman valmiuslain pykälä. Pandemian etenemistä ja sen seurauksia oli tuolloin ja on edelleen vaikea arvioida.

Koronaepidemia aiheutti muutoksia Oulaisten kaupungin palveluissa ja poikkeusolot pakottivat muuttamaan toimintamalleja. Nämä muutokset koskettivat kuntalaisia ja samalla myös Oulaisten kaupungin työntekijöitä. Henkilöstöllä osalla työtehtävät vähentyivät selkeästi, osalla lisääntyivät, osalla työskentelytavat muuttuivat väliaikaisesti ja osalla henkilöstöstä työtehtävät keskeytyivät. Tästä johtuen Oulaisten kaupunginhallitus teki päätöksen koko henkilöstöä koskevasta lomautuksesta 23.3.2020 kokouksessa. Päätöksessä nojaututtiin Kuntatyönantajien (KT) kantaan, jonka mukaan tässä tilanteessa voidaan soveltaa kunnallisen yhteistoimintalain 15 §:ää. Tämä tarkoittaa, että lomautuspäätös voidaan tehdä poikkeuksellisessa tilanteessa ilman yhteistoimintamenettelyprosessia. Kaupunginhallitus kuitenkin linjasi, että on tarpeen käsitellä asiaa yhteistoiminnassa niin pian kuin mahdollista.

Yhteistyötoimikunta kutsuttiin koolle heti kaupunginhallituksen päätöksen jälkeen 26.3.2020, jolloin annettiin ja allekirjoitettiin neuvotteluesitys. Yhteistyöneuvotteluissa todettiin tilanne työnkeskeytyksistä (TSL 2 luvun 12 §:n 2) ja kaupunginhallituksen päätös, jonka mukaan on käynnistettävä koko henkilöstöä koskettavat yhteistyöneuvottelut lomautuksista. Koko neuvottelujen ajan korostettiin avoimuutta, jaettiin käytettävissä oleva tieto ja noudatettiin hallituksen tekemää

päätöstä lomautuksista. Perustelut lomautuksille on esitetty yhteistyötoimikunnalle seuraavasti:

"Koronaepidemiolla arvioidaan olevan merkittäviä negatiivisia vaikutuksia kuntien talouteen. Verotulojen arvioidaan laskevan ja myös toimintatuottoja jää saamatta. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluiden kulut tulevat nousemaan. Epidemiolla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia yrityksiensä toimintaan ja työllisyyteen.

Kuntaliiton tämän hetkisen arvion mukaan Oulaisten kaupungin verotuloihin on tulossa 2,1 Milj.€:n vähennys ja lisäksi kaupungin omien laskelmien mukaan käyttötalousmenot tulevat kasvamaan ainakin 500.000 €. Näin ollen ilman sopeuttamistoimia Oulaisten kaupungin vuoden 2020 tilinpäätös tulisi olemaan reilusti alijäämäinen. Samalla olisi vaarana, että jäljellä olevat kertyneet ylijäämät aikaisemmilta vuosilta eivät riittäisi kattamaan syntynyttä alijäämää. (Henkilöstöjaosto 21.4.2020)"

2. Lainsäädännölliset taustat

Kunnallisesta viranhaltijalain 30 §:n 1 momentin mukaan työnantajalla on oikeus lomauttaa viranhaltija siten, että virantoimitus ja palkanmaksu keskeytetään toistaiseksi tai määräajaksi joko kokonaan tai osittain, jos työnantajalla on mainitun lain 37 §:n mukainen peruste (taloudelliset ja tuotannolliset syyt) irtisanoa työsuhde. 2 momentin mukaan viranhaltija voidaan 1 momentissa mainitulla tavalla lomauttaa enintään 90 päivän ajaksi, jos tehtävät tai työnantajan edellytykset tarjota työtä ovat tilapäisesti vähentyneet eikä työnantaja voi kohtuudella järjestää muita tehtäviä tai työnantajan tarpeisiin sopivaa koulutusta.

Kuntien lomautuspäätöksistä tehtyjen valitusten perusteella annetut hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut tukevat sitä tosiasiaa, että opetushenkilöstön lomautus voidaan toteuttaa lainmukaisesti. Korkeimman hallinto-oikeuden päätösten mukaan (esim. KHO 2009:33, KHO 25.8.2010 T. 1939) opetushenkilöstön lomauttaminen ei sinänsä ole perusopetuslain, lukiolain tai muunkaan kuntien opetustoimintaa sääntelevän lainsäädännön vastaista. Kunta voi yleisen virka- ja työehtosopimuksen VIII luvun 1 §:n nojalla päättää opetushenkilöstön lomauttamisesta.

Lomautukset on ohjeistettu toteutettavaksi niin, että opetusta koskevassa lainsäädännössä ja sen nojalla annetuissa alemman asteisissa säännöksissä säädetty oikeus perusopetukseen ja lukio-opetukseen sekä ammatilliseen opetukseen voidaan turvata säännöksissä tarkoitetulla tavalla lomautuksista huolimatta. Lomautussuunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden oikeuksia koskevat vaatimukset. Opetussuunnitelman mukainen opetus on turvattava asiakasturvallisuutta vaarantamatta ja opetushenkilöstön lomautukset otetaan myös huomioon lukuvuosien työsuunnitelmissa. Oppilaiden ja opiskelijoiden lakisääteiset oikeudet huomioon ottamalla, huolellisella suunnittelulla, lomautuspäivien sijoittamisella ja riittävällä ohjeistuksella opetus voidaan myös lomautuksen aikana järjestää sitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Kaupunginhallituksen linjauksen mukaisesti lomautukset tullaan toteuttamaan 6.6.2020-31.5.2021. Tällöin on käytettävissä riittävän pitkä aika lomautuksien toimeenpanoon huomioiden lain edellyttämät vaatimukset. Kaupunginhallitus on pyytänyt toimialajohtajilta suunnitelmat lomautuksien toimeenpanosta 31.5.2020 mennessä ja seuraa lomautuksien täytäntöönpanoa kuukausittain.

Kaupunginhallituksen 4.5.2020 149 § on periaatepäätöksen luontoinen. Varsinaiset lomautuspäätökset tulee tehdä hallintosäännön mukaisesti. Lomautuksista päättää se viranomainen, joka päättää palvelussuhteeseen ottamisesta.

Edellä mainituista syistä kaupunginhallituksen päätöstä 4.5.2020 149 § ei ole lainvastaisena eikä sen täytäntöönpanoa siten ole syytä keskeyttää. Oikaisuvaatimuksessa toisena perusteena päätöksen kumoamiselle esitettyinä syinä on "epätarkoituksenmukaisuus". Taloudellisilla perusteilla tehty lomautus perustuu kaupungin talouden kriisiytymisen estämiseen, jolloin tarkoituksenmukaisuus on osoitettavissa jo pelkästään kaupungin kuluvan vuoden verotulomenetyksillä.

OAJ:n oikaisuvaatimus on oheismateriaalina.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus päättää hylätä OAJ Oulaisten ja Merijärven paikallisyhdistys ry:n oikaisuvaatimuksen. Kaupunginhallituksen päätöksenteon tueksi ovat edellä mainitut perustelut ja kaupunginhallitus päättää jatkaa päätöksen (khal 4.5.2020 149 §) täytäntöönpanoa. Täytäntöönpanon kieltäminen tarkoittaisi sitä, että päätösperusteena olevat taloudelliset säästöt jäisivät saamatta ja kaupungin talous ajautuisi alijäämäiseksi.

Kaupunginhallitus: Hyväksyttiin yksimielisesti.